

Motto: Denní světlo by mělo být všude tam, kde je to možné ...

Hygiena osvětlování

Petr Vrbík, autorizovaná osoba pro HZR; email: VrbikPetr@seznam.cz

duben 2017

Obsah

- **Úvod**
- **Pojmy a veličiny**
- **Působení světla**
- **Hygienické zásady pro osvětlování**
- **Kritéria k posuzování denního osvětlení**
- **Požadavky na denní i umělé osvětlení**
- **Rizika u osvětlování (oslnění, nedostatek denního světla, zraková zátěž, rušivé světlo, narušování pohody)**
- **Ukázky z praxe**
- **Závěrečné shrnutí**

Úvod

V praxi bývají při navrhování osvětlovacích soustav zvažována různá **hlediska**:

- **technická** - např. účinnost, provozní spolehlivost, životnost, nároky na údržbu atd.;
- **ekonomická** - daná investičními a provozními náklady na osvětlovací soustavy, včetně nákladů na údržbu a souhrnnou energetickou bilanci;
- **ekologická** - např. energetická spotřeba, nebezpečný odpad;
- **architektonicko-urbanistická** - vytváření prostoru, estetika;
- **bezpečnostní** - náhradní, nouzové, únikové osvětlovací soustavy, výstražná signalizace;
- **hygienická** - související s vlivem na lidské zdraví.

Cílem by mělo být splnění účelu osvětlovací soustavy !

Pojmy a veličiny

Ve sdělení zmiňuji několik **základních pojmů**:

- **světelné záření**, vyhodnocené podle spektrální citlivosti oka standardního pozorovatele označujeme jako **světlo** (*obvykle od 380 - do 780 [nm]*); rozlišujeme **přirozené denní světlo** a **umělé světlo**;
- **osvětlení** – vztahujeme většinou k světelnému prostředí;
- **osvětlování** – souvisí s fyziologickou a psycholog. odezvou člověka.

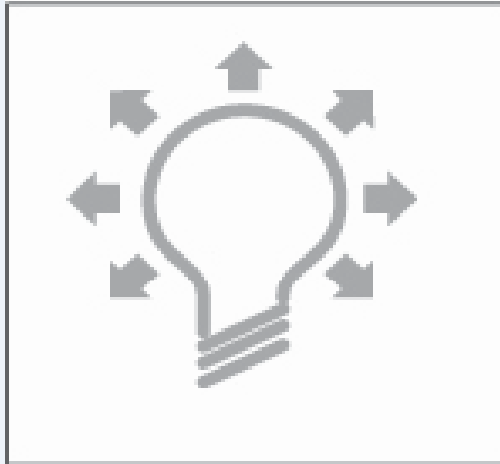
K popisu světla potom používáme (*fotometrické*) **světelné veličiny**:

- **světelný tok** (Φ) - světelný výkon zdroje; jednotkou 1 lumen [lm];
- **svítivost** (I) - prostorová hustota Φ v daném směru; 1 kandela [cd];
- **osvětlenost** (E) - uvažovaná plocha osvětlena dopadajícím světelným tokem; jednotkou je 1 lux [lx];
- **jas** (L) – svítící plochy v uvažovaném směru je tím větší, čím větší je svítivost, a čím menší je svítící plocha z tohoto směru viditelná 1 [cd.m⁻²];

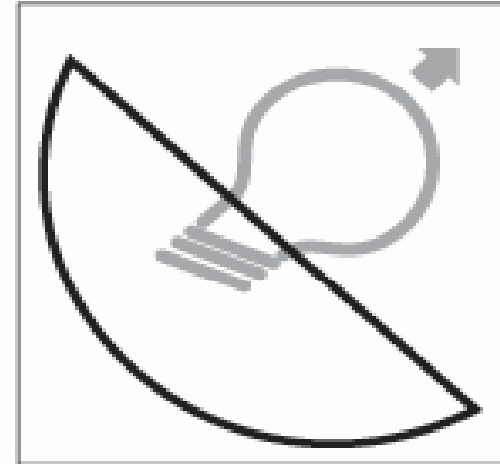
Paradoxně bývá větší pozornost věnovaná prostředí než člověku!

Základní světelné veličiny

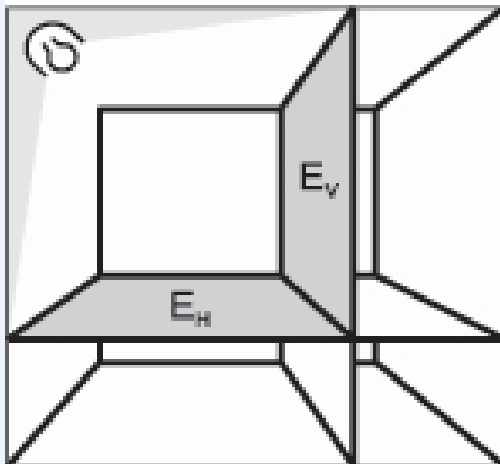
a) Světelný tok [lm]

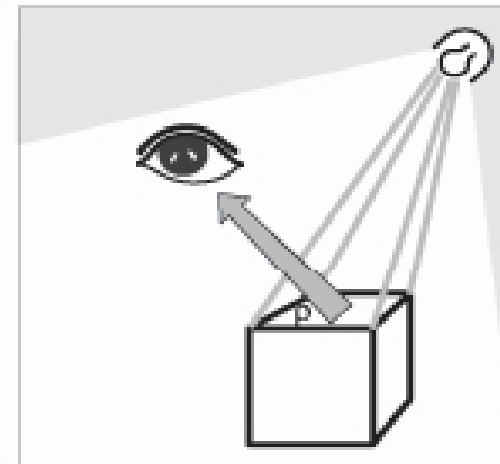
b) Svítivost [cd]

c) Osvětlenost [lx]

d) Jas [cd/m²]

Působení světla

Světlo nám zprostředkovává většinu **informací o** našem **vnějším okolí** a může působit na člověka příznivě, ale i nepříznivě:

- **množstvím světla** (energetické působení);
- **barvou světla** (spektrálním složením);
- **dobou trvání** (dlouhodobé nebo krátkodobé působení);
- **časovým průběhem** (např. střídáním světla a tmy popř. míháním světla).

---

*Zjednodušeně můžeme konstatovat, že světlo k životu nutně potřebujeme,
ale nepotřebujeme ho mít pořád ...*

Působení světla

Nejvýznamnější je působení **denního světla**, které se podílí:

- na podpoře **imunitního a reprodukčního systému** (*vč. vitamínu D*);
- na **dynamické proměnlivosti denního světla** (*nejen množství, ale i spektrálního složení*), což je podstatné i pro naše **zrakové vnímání**;
- a na pravidelném **střídání přirozeného denního světla a tmy**, které synchronizuje naše **vnitřní biorytmy** (pomocí „nevizuálních“ receptorů řídí tvorbu melatoninu), které se považují pro udržení lidského zdraví za **nezbytné**.

Proto bychom měli všichni preferovat **přirozené denní světlo**, protože je nejen hygienické, ale i ekonomické (*pozitivní energetická bilance*) a ekologické (*nic neznečišťuje!*).

Hygienické zásady pro osvětlování

Denní světlo potřebujeme:

- ke zdravému pobytu;
- k přijatelnému zrakovému vnímání;
- pro zrakovou i psychickou pohodu

Tři úrovně – fyziologická, hygienická a psychologická.

Hygienické zásady pro osvětlování

ad a) Pro zdravý pobyt ve vnitřním prostoru potřebujeme především **dostatečné množství přirozeného denního světla** v průběhu dne. Toho dosahujeme celkovým rovnoměrným osvětlením daného prostoru denním světlem s ohledem na předpokládanou délku pobytu.

ad b) Dále světlo potřebujeme k **přenosu informací** o našem vnějším okolí pro **zrakové vnímání** (*je to dynamický proces celé řady složitých jevů, založených na systému průběžného porovnávání nejen v oku, ale i v nervové soustavě a ve zrakovém centru mozku, přičemž se na vjemu podílí i naše vědomí*).

Podstatné pro zrakové vnímání jsou světlem přenášené **rozdíly jasnosti a podání barev** pozorovaných předmětů (*např. dostatečný kontrast mezi pozorovaným předmětem a jeho bezprostředním okolím*).

I zde preferujeme přirozené denní světlo, protože nám zajišťuje vyšší jasovou adaptaci zraku (*zvyšuje odolnost proti oslnění*) a jeho dynamická proměnlivost nám usnadňuje zrakové vnímání (*snižuje případnou zrakovou zátěž*).

Podíl vědomí na zrakovém vnímání

Podívejte se na tabulku a říkejte **BARVU**, ne napsané slovo

ŽLUTÁ MODRÁ ORANŽOVÁ
ČERNÁ ČERVENÁ ZELENÁ
FIALOVÁ ŽLUTÁ ČERVENÁ
ORANŽOVÁ ZELENÁ ČERNÁ
MODRÁ ČERVENÁ FIALOVÁ
ZELENÁ MODRÁ ORANŽOVÁ

LEFT – RIGHT konflikt

Pravá hemisféra se snaží říct barvu, ale levá se snaží přečíst slovo.

P.S. Pokud Vám to jde bez problémů, tak nejste normální.

Hygienické zásady pro osvětlování

ad c) Pro zachování **celkové pohody** je m.j. potřeba, aby kromě již zmíněného přirozeného denního světla byly eliminovány světlem vyvolávané **rušivé vlivy** (např. oslnění, míhání světla, nevhodné prostorové či časové rozložení) popř. omezena zvýšená zraková zátěž.

Současně mají být zajištěny i další související požadavky především **vizuální kontakt** s venkovním okolím, **proslunění** a u umělých zdrojů **index barevného podání** popř. výjimečně **teplota chromatičnosti** (*Kruithofův diagram*).

*Pozn.: Přitom je potřeba si uvědomit, že ani dodržení uvedených hygienických zásad nám nezaručuje **optimální osvětlovací podmínky pro konkrétního jednotlivce v daném čase a prostředí**. Individuálním potřebám konkrétní osoby se lze nejlépe přizpůsobit vhodně zvoleným rozsahem jím ovládané **regulace** (např. žaluziemi na oknech či ovládáním místního umělého osvětlení podle potřeby apod.).*

Kritéria k posuzování denního osvětlení

Pro posuzování osvětlení ve vnitřním prostoru je hlavním kritériem **celková osvětlenost** (množství denního světla), vyjádřené **činitelem denní osvětlenosti na srovnávací rovině** ($D_{\min} / D_{\emptyset}$ [%]).

Při ověřování venkovního zastínění vnitřních prostorů novými stavbami, lze jako kritérium použít **činitel denní osvětlenosti roviny zasklení okna z vnější strany** (D_w [%]; na fasádě).

K dalším kritériím (pro zrakovou pohodu) ve vnitřním prostoru patří **vizuální kontakt s vnějším okolím** (*nerušený výhled do venkovního prostoru*) a případně **proslunění** (*pro obytné budovy, nemocnice*).

Vztahy mezi denním osvětlením a účinky na zdraví se považují za dostatečně prokázané a jsou zohledněné ve stanovených hygienických požadavcích na osvětlení i v **technických normách**.

Požadavky na denní osvětlení

Podle normy (ČSN 73 0580-1; Denní osvětlení budov) je:

- **minimální** požadovaná **hodnota činitele denní osvětlenosti** v pracovním prostředí (při trvalém pobytu osob) rovna **nejméně 1,5%** a **průměrná** hodnota činitele denní osvětlenosti rovna **nejméně 3%**, i když pro danou zrakovou činnost by stačily hodnoty nižší.

Podle ČSN 73 0580-2 jsou v **obytných budovách** nižší požadavky než pro pracovní prostředí:

- průměrná hodnota č.d.o., je-li požadována, činí 2%. Není-li požadována, tak musí být ve dvou kontrolních bodech v polovině hloubky místnosti (nejdále však 3 m od okna) č.d.o. minimálně 0,7 % a průměrná hodnota v obou těchto kontrolních bodech alespoň 0,9 %.

Při posuzování **zastínění stávajících objektů** novými stavbami jsou **pro běžné prostory**, požadovány **minimální hodnoty č.d.o. D_w** (4 kategorie; § 1. $\leq 24^\circ$; 2. $\leq 30^\circ$; 3. $\leq 36^\circ$; 4. $\leq 45^\circ$; podle ČSN 73 0580-1; tab. B.1).

Další požadavky

- **Vizuální kontakt** – představuje udržení nerušeného výhledu osob do venkovního okolí (se zachytnými body pro zrak). Je potřeba zajistit průhled asi v $\frac{1}{3}$ šířky boční stěny (EU Directive 90/270/EEC).
- **Proslunění** – převážně požadováno pro obytné místnosti, kde platí, že místnost je prosluněna, pokud do místnosti dopadá přímé sluneční záření okenním otvorem, jehož prosklená plocha je nejméně 0,1 podlahové plochy po dobu **90 minut** (pro 1. březen popř. lze nahradit bilancí od 10.2 do 21.3; podle ČSN 734301 Obytné budovy).

Požadavky na umělé osvětlení

V oblasti umělého osvětlování jsou požadavky koncipovány v normě **EN ČSN 12464-1: Světlo a osvětlení – Osvětlení pracovních prostorů – část 1: Vnitřní pracovní prostory** (*myšleno pro prostory, kde se vykonává nějaká činnost*). Hodnoty **udržované osvětlenosti** (E_m) jsou stanoveny taxativně v tabulkách podle daných prostorů a předpokládané zrakové činnosti, včetně **indexu oslnění** (systém UGR) a **indexu barevného podání** (R_A).

Přitom pro prostory s trvalým pobytem osob platí, že udržovaná osvětlenost ve vnitřním prostoru nesmí být menší než **200 lx** (*hygienické minimum*) a osvětlení musí kromě osvětlenosti místa úkolu poskytnout i přiměřený adaptační jas.

Orientační hodnoty základních parametrů pro posuzování světelného prostředí jsou uvedeny v přehledové tabulce.

Prvotní jsou požadavky na denní osvětlení, ze kterých potom vyplývají požadavky na umělé osvětlení.

Požadavky pro osvětlení vnitřního prostoru

Charakteristika zrakové činnosti	Poměrná pozorovací vzdálenost	Činitel denního osvětlení		Udržovaná osvětlenost celková / v místě úkolu	Rovno - měrnost	Oslnění	Index barevného podání	Poznámky
		D_o [%]	D_{min} [%]					
mimořádně přesná	3330 a větší	10	3,5	1 000 / 10 000 – 100 000	1 : 1,5	16/19	90	Operační sály / operační pole
velmi přesná	1670 až 3330	7	2,5	500 / 5 000	1 : 2	16/19	90	Zákrokový sál; hodinářské dílny
přesná	1000 až 1670	6	2	500 / 1000	1 : 2	19	90	Zubní ordinace; pokoje ARO
středně přesná	500 až 1000	5	1,5	300 / 500	1 : 3	19	80	Učebny / tabule; kanceláře haly strojního obrábění
hrubší	100 až 500	3	1	200 / 300	1 : 5	22	80	Hrubá/ střední montáž; Hygienické minimum
velmi hrubá	menší než 100	3	0,5	100 / 100	1 : 10	25	40	Umývárny; kotelny
celková orientace	-	1	0,2	20 ÷ 100	-	28	40	Komunikační prostory; pochůzky.

Základem je optimální poměr jasů místa zrakového úkolu k jasům bezprostředního okolí a jasům pozadí v poměru 10 : 4 : 3; včetně kontrastu jasů v místě úkolu (min. $K \geq 0,5$)

Rizika u osvětlování

K přímým (*fyziologickým*) nepříznivým účinkům může docházet při:

- A. **oslňování**, způsobující překročení adaptačních schopností zraku;
- B. **nedostatečném množství přirozeného denního světla** v průběhu dne;
- C. **nadměrné zrakové zátěží** (např. nedostatečném osvětlení pro vidění)
- D. **rušivém světle**, přičemž světlo interferuje s nějakou lidskou činností (pozorováním, spánkem apod.);

A k nepřímým (*psychologickým*) nepříznivým účinkům při:

- a) **narušování pocitu pohody**, vznikající psychicky negativně vnímaným světlem (emoční stres; podíl i osobnostní rysy pozorovatele);
- b) **obtěžování**, představující nepřijatelné ovlivňování našeho prostředí (popř. i osobních práv).

Pozn.: Fyziologické účinky většinou objektivizujeme pro standardního pozorovatele (např. měřením) a psychické (zda obtěžuje či stresuje) spíše posuzujeme pro konkrétní osoby (např. dotazníky).

ad A) Oslnění

- Jako **oslnění** označujeme podmínky vidění, při kterých dochází ke **zhoršování** nebo až ke **znemožnění „vidění“** nebo je narušována **zraková pohoda**.
- Příčinou oslnění většinou bývá příliš **vysoký jas** (*s ohledem na adaptační stav zraku pozorovatele*), nevhodné **rozložení jasů** v zorném poli, nebo nepřijatelný **prostorový či časový kontrast jasů**.
- Oslňování býváme častěji při umělém než při denním osvětlení, právě s ohledem na vyšší adaptační jas.

Při oslnění dochází většinou k překračování adaptačních schopností zraku!

Podle **příčiny** můžeme rozlišovat oslnění:

- **absolutní** - kdy jas vnímaného světelného zdroje je tak vysoký, že se člověk už na něj nedokáže adaptovat (*kritický jas přitom závisí na aktuální adaptaci zraku*);
- **relativní** (oslnění kontrastem) - když v zorném poli pozorovatele současně existují plochy o velmi rozdílném jasů;
- **přechodové** - způsobené náhlou změnou jasů v zorném poli pozorovatele (*výjezd z tunelu*);
- **závojevé** - které vzniká, když je před pozorovaným předmětem nasvětlené prostředí s vyšším jasnem (*princip záclon; mlha*).

*Opakem závojevého oslnění je jev, když je předmět pozorován na pozadí s vyšším jasnem a při malém jasů předmětu vnímáme jen jeho obrys – tzv. **siluetový efekt** *.*

---

* Vlastně se jedná o oslnění „pozadím“, ale používání tohoto termínu se nezavedlo!

Podle **účinků** můžeme rozlišovat oslnění:

- **psychologické** (rušivé) – když např. zdroj vyššího jasu v zorném poli odpoutává pozornost pozorovatele od vlastního zrakového úkolu, aniž by si pozorovatel nutně uvědomoval, že je oslňován. Vzniká pocit zrakové nepohody, aniž by byly vyvolávány měřitelné změny zrakových funkcí;
  - **fyziologické** (omezující, přechodně oslepující) – je to již postřehnutelný stupeň oslnění, které zhoršuje činnost zraku, způsobuje snížení zrakových schopností (*např. kontrastní citlivosti či ostrosti*);
  - **poškozující** – když energie světelného záření překročí práh možného poškození a může dojít až k **úrazu** zraku (*poškození rohovky či sítnice; hlavně u laserů*).
-

Za hygienicky nejvýznamnější a také v praxi nejčastější lze považovat **relativní oslnění** (*oslnění kontrastem*), na které se zrak už nedokáže adaptovat.

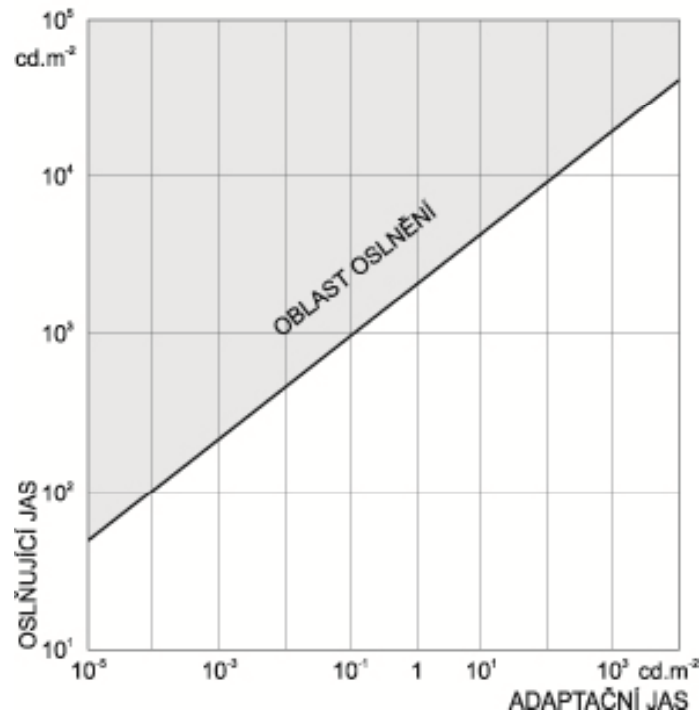
Nepříznivý kontrast může být vytvářen buď **přímo** mezi zdrojem světla a jeho bezprostředním okolím nebo **odrazem** od ploch v zorném poli pozorovatele.

Významnou roli zde hraje i čas; při dlouhodobém působení může způsobit zrakové potíže i malé oslnění (*popř. odraz od lesklé plochy*).

Kritéria k posuzování oslnění

V podstatě se jedná o zjišťování **jasových poměrů v zorném poli pozorovatele**, s ohledem na jeho individuální adaptaci, která bývá značně rozdílná při denním nebo jen umělém světle. K prvotnímu odhadu oslňujícího jasu lze použít **mez oslnivosti** nebo lze počítat různé činitele a indexy oslnění:

OBR. č. 12: Mez oslnivosti

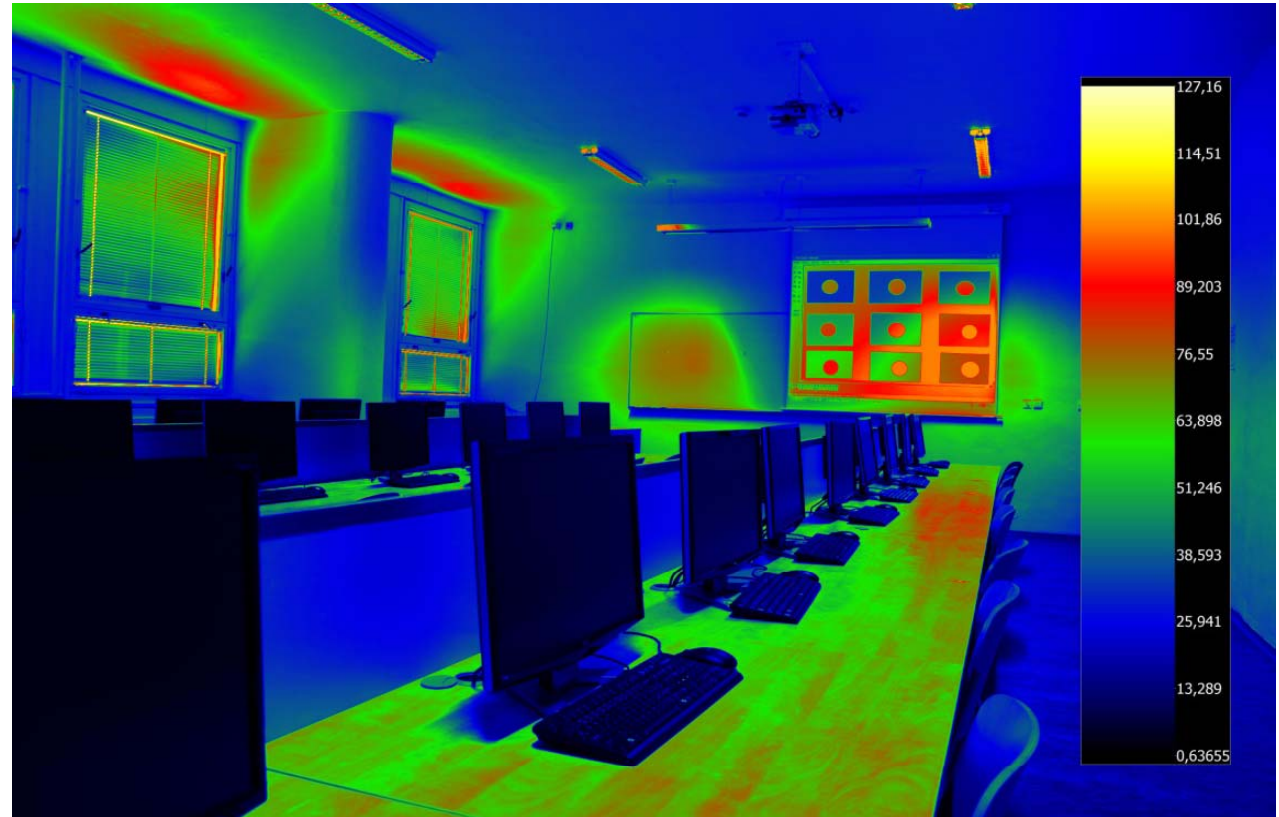
Uvedeno normě ČSN 36 0004 (její platnost ale byla bez náhrady zrušena v roce 2001)

Kontrola jasových poměrů

- V praxi se většinou spokojíme se srovnávací **prohlídkou** konkrétní situace (z *možného místa pozorovatele*).
- Při pochybnostech či potřebě objektivizace světelného prostředí, pak změříme jasy významných ploch většinou **jasoměrem**.
- Ideálem je pořízení digitální kalibrované fotografie, zpracované do tzv. „**jasové mapy**“ (viz obrázek).

Počítačová učebna při zatažených žaluziích

Pořízeno jasovým analyzátořem LumiDISP – LDA

Příklady oslnění

Kromě oslnění, zde také vystává zvýšené riziko následného úrazu ...

Oslnění odrazem

Vyvolávající emoční stres, zde vedoucí až k soudním sporům mezi „sousedy“ ...

Oslnění odrazem

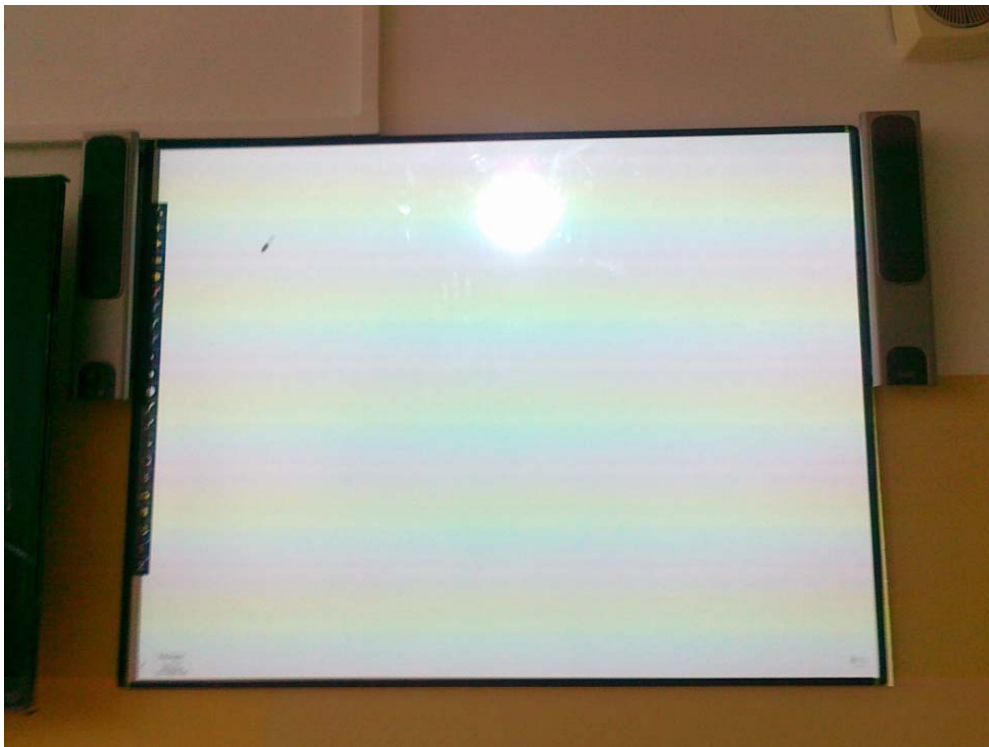

Stejně je to u mobilu, ale ten si můžete zaclonit ...

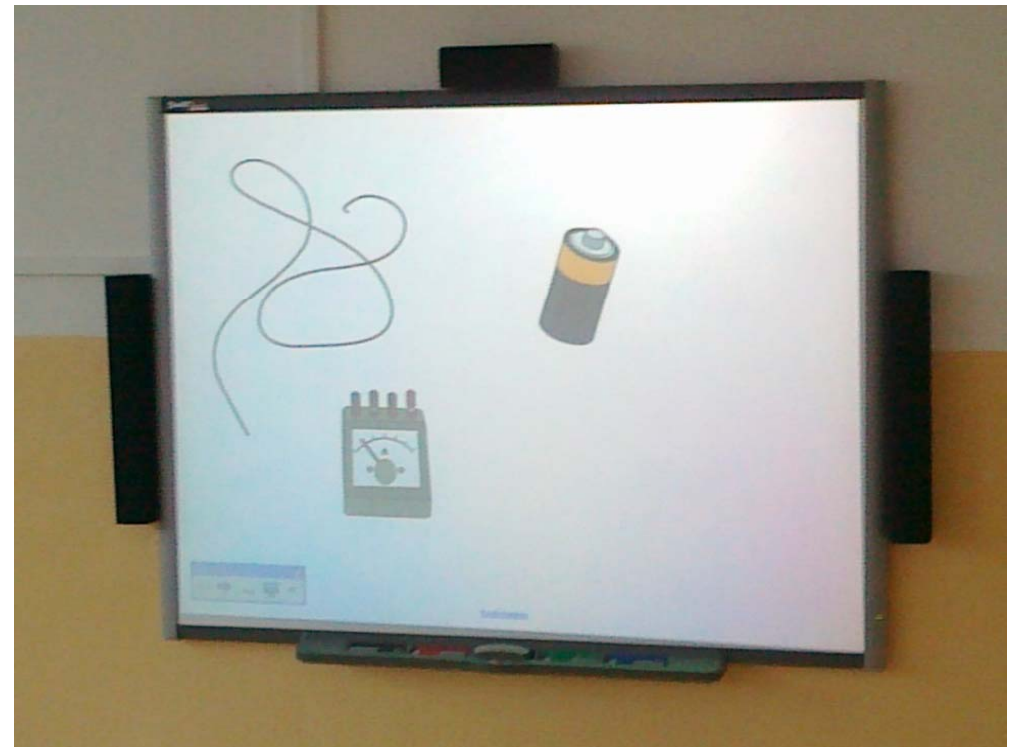

Interaktivní tabule ve školách

Typ ENO

Typ SMART

Zjištěný řádivý rozdíl v poměrech jasů u odlišných typů tabulí – obě v jedné škole !

Vnímatelné oslnění způsobené vlastním projektorem! Přitom IT není potřeba osvětlovat !

Siluetový efekt při sledování pacientů

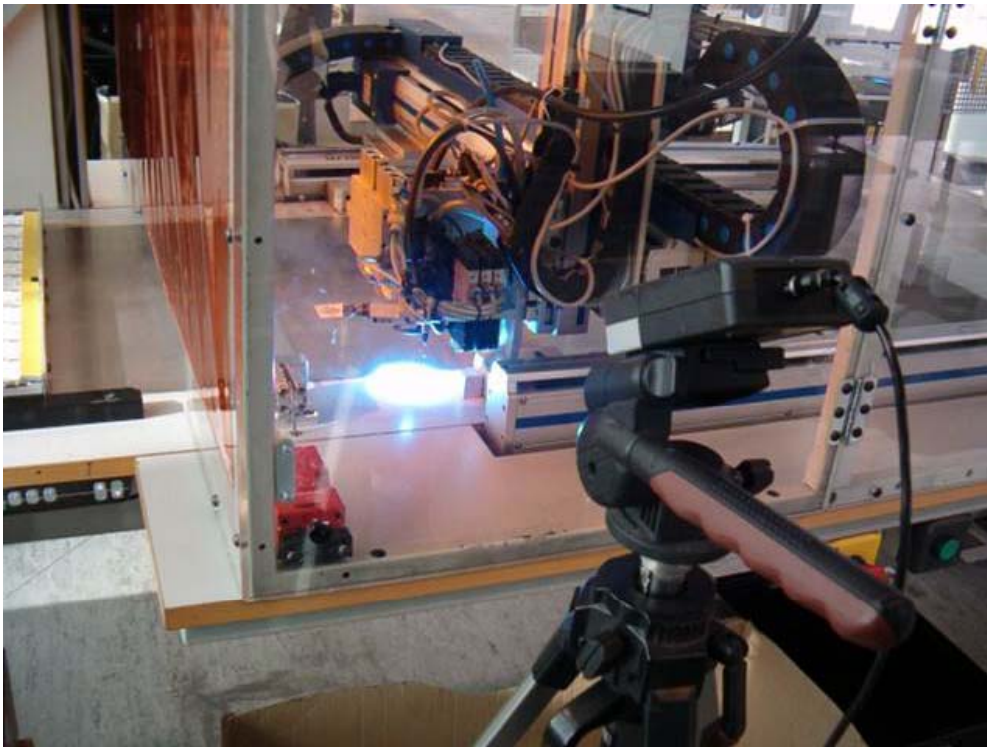
Cloněná osvětlovací soustava?

Import z vyspělého zahraničí ...

Zajištěná ochrana před UV zářením, ale ne osob v blízkém okolí před oslněním

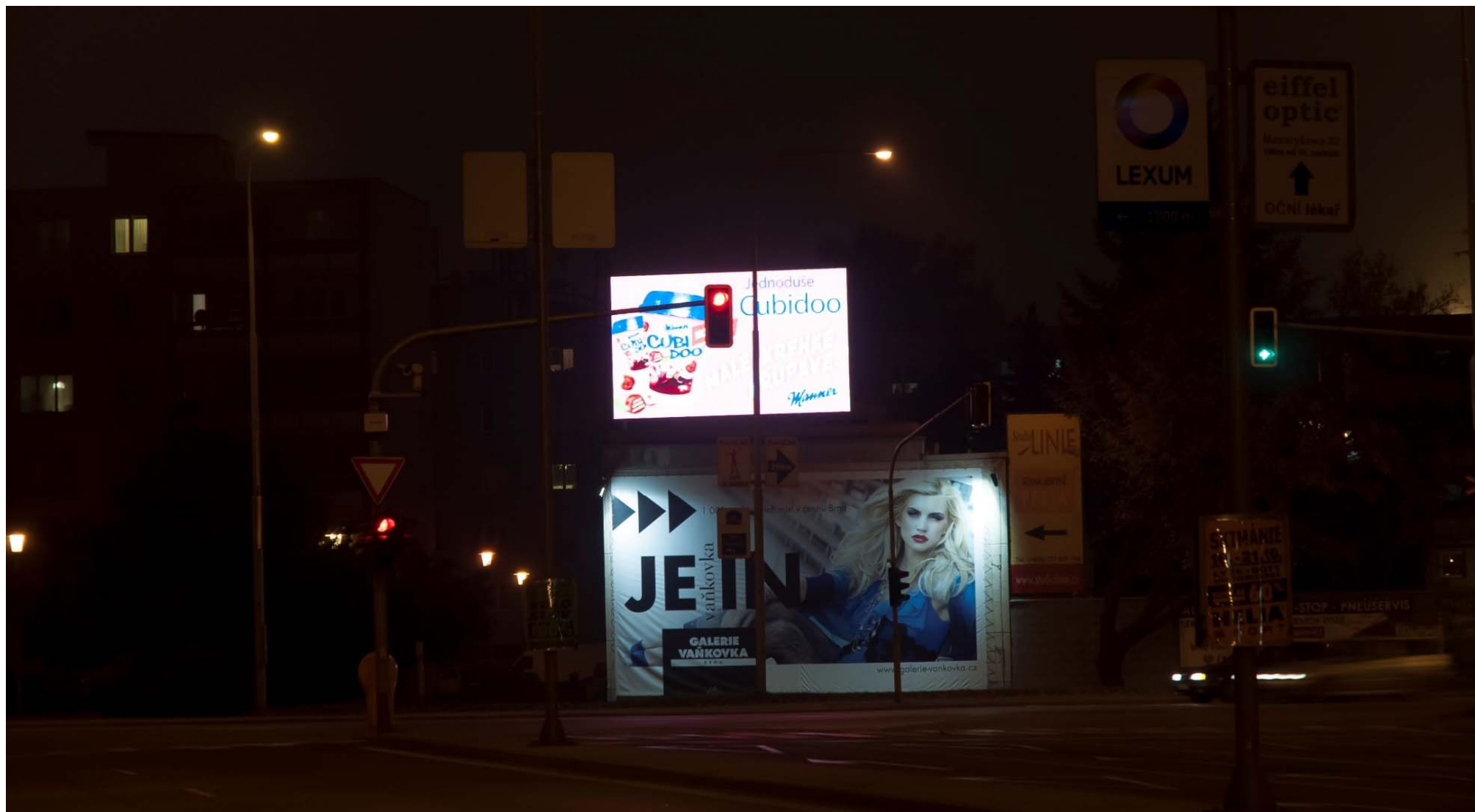
Automatické svařování v boxu

Ruční svařování

Nebezpečné světelné pozadí u „semaforu“

Zřejmě díky časopisu Světlo byla tato reklama odstraněna !!

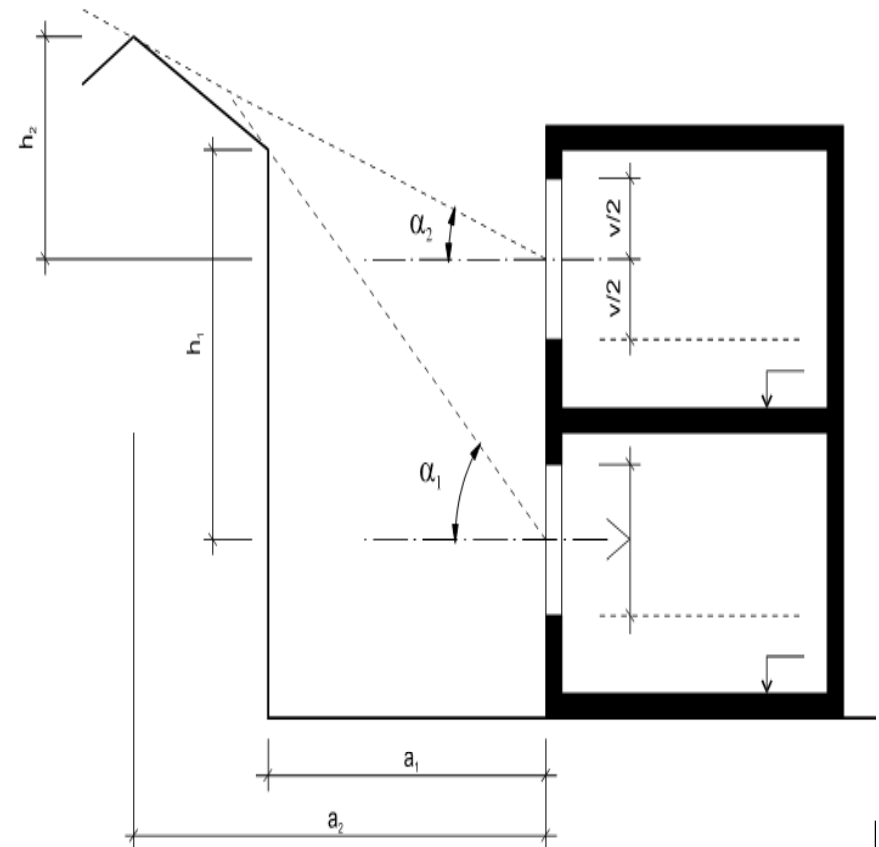

ad B) Nedostatek denního světla k pobytu

- Konstatováno, že podstatné bývá dodržení **odstupové vzdálenosti stínících objektů** od stávajícího stínícího objektu
  - *kontrolované např. úhlem zastínění ; pro obytnou zástavbu jsou stanoveny 4 kategorie:*
    1. $\leq 24^\circ$; 2. $\leq 30^\circ$; 3. $\leq 36^\circ$; 4. $\leq 45^\circ$.

Nejvyšší nároky na odstupovou vzdálenost mají školy a nemocnice.

Lze předpokládat, že dodržení **odstupové vzdálenosti stínících překážek** od kontrolovaného vnitřního prostoru a vhodné **osvětlovací soustavy**, umožní zajištění **dostatečného množství denního osvětlení**.

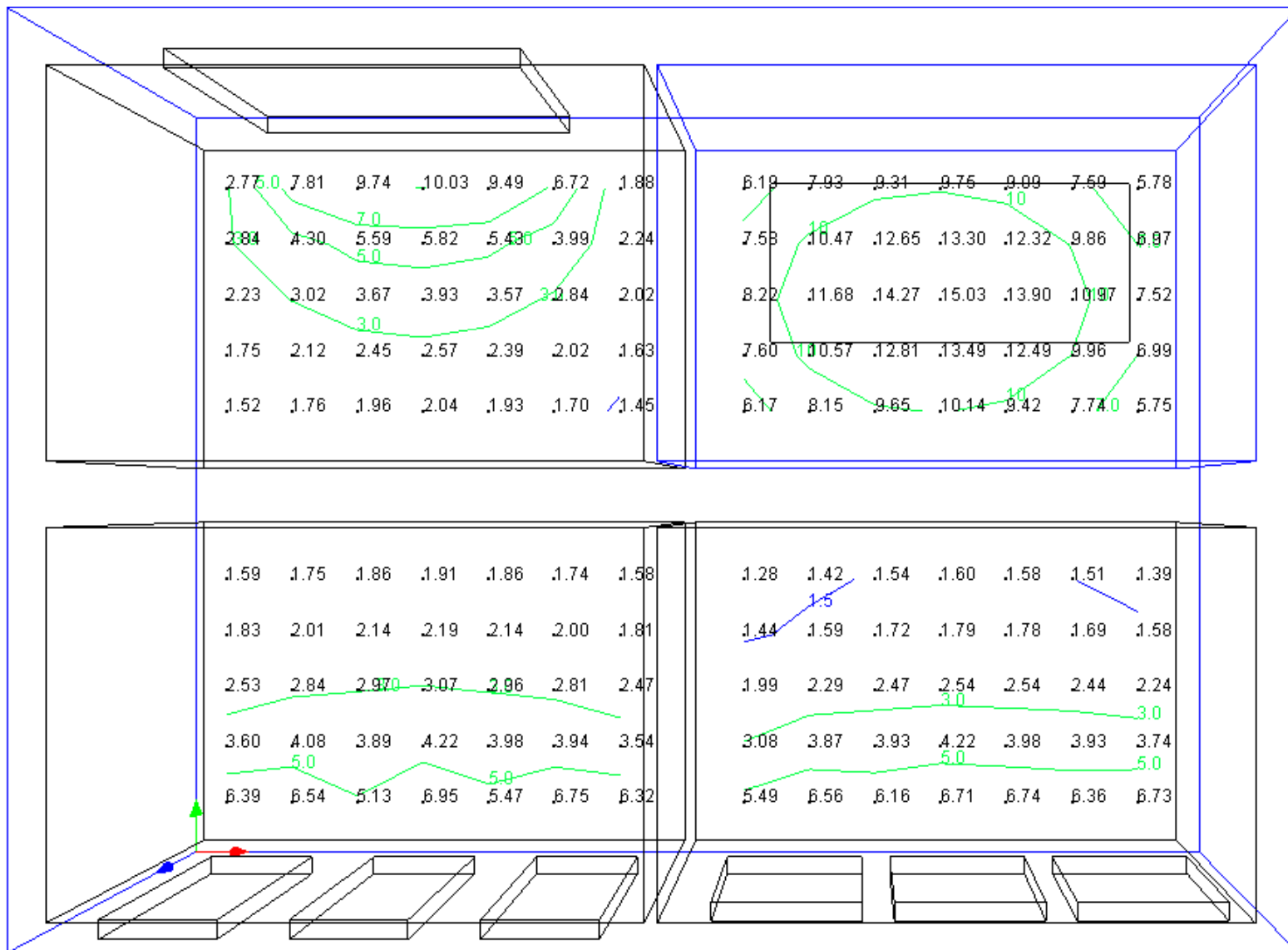
Základem je dosažení požadovaného **činitele denní osvětlenosti** (č.d.o.), který kontrolujeme **výpočtem** nebo **měřením** (*měření ovlivňuje stav oblohy*).

Při kontrole č. d.o. sledujeme i jeho jednotlivé složky (oblohovou, vnější i vnitřní odraznou). Nejvýznamnější je **přímá oblohová složka**, která by měla tvořit alespoň polovinu požadovaného č. d. o. Při nízkých hodnotách přímé oblohové složky není možné, aby docházelo k účinným odrazům denního světla (*vypočítané hodnoty celkového č.d.o. potom bývají nadsazené*).

Ze zjištěných hodnot maximálního a minimálního č.d.o. pak vypočítáme **rovnoměrnost osvětlení** pro daný prostor. Při zachování podílu maximálního a minimálního č.d.o. v poměru **5 : 1** (0,2), lze kontrolovaný prostor považovat za ještě přijatelně rovnoměrně osvětlený.

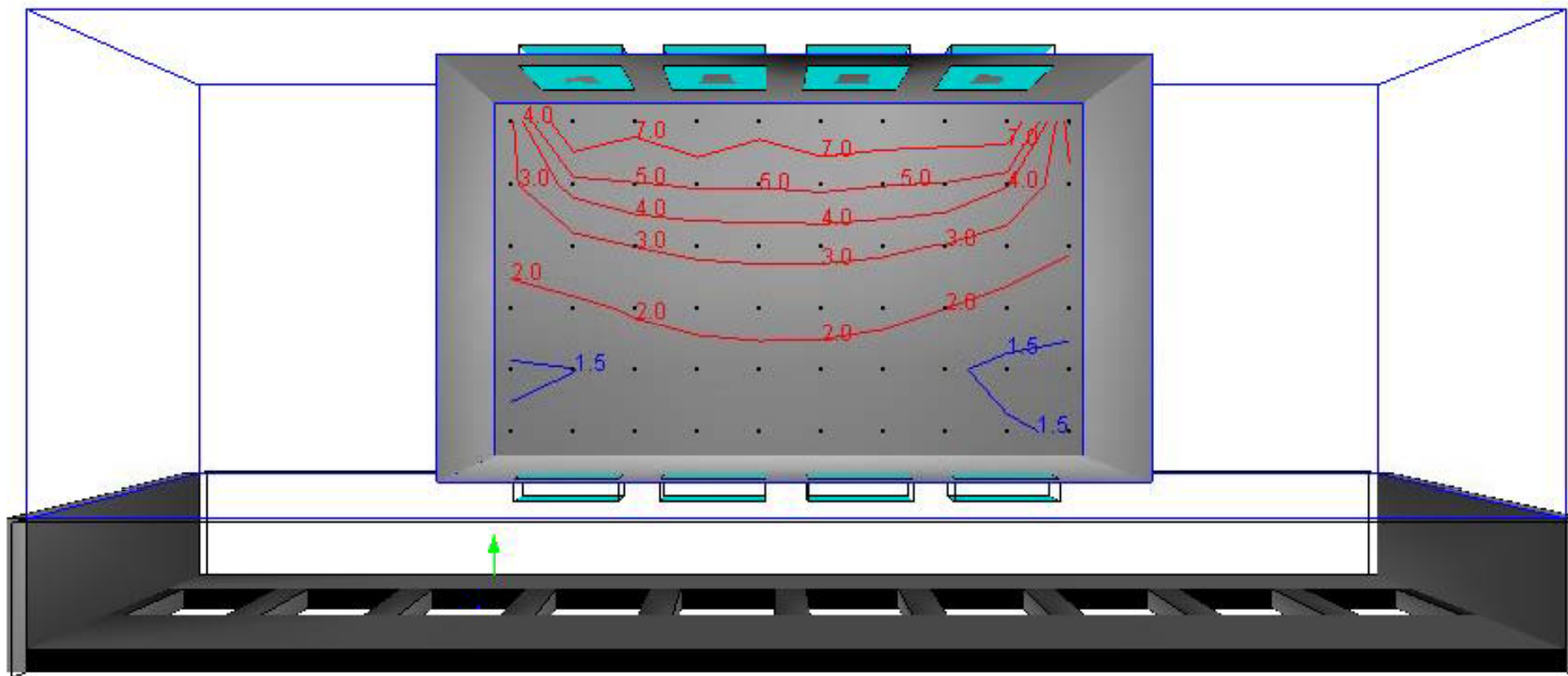
K charakteristice množství denního světla v daném prostoru se používá půdorysný náčrtek průběhu **izočar** (pomyslné čary spojující místa se stejnými hodnotami č.d.o.).

Účinnost osvětlovacích soustav

Při stejné ploše zasklení osvětlovacího otvoru!

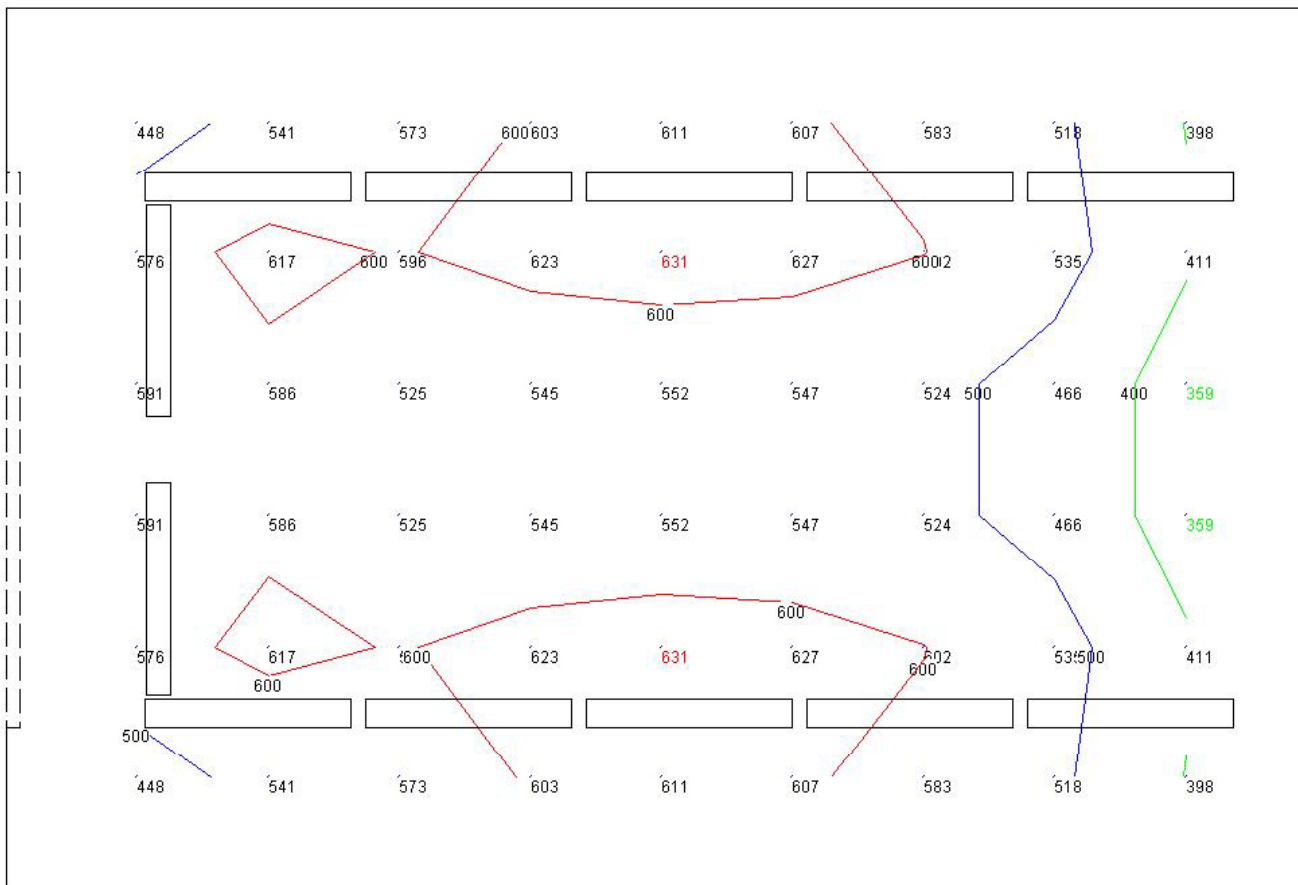
Výpočet činitele denní osvětlenosti

Učebna 6 m hluboká; výška oken 1,5 m - nestačí, nutné min. sekundární přisvětlení

Výpočet udržované osvětlenosti

Horizontální: Emin: 358.7 Em: 548.0 Emax: 631.4 R=Emin/Emed: 0.65 Z: 0.70

Pro osvětlení tabule preferujeme asymetrická zářivková svítidla, samostatně ovládaná

Příklady

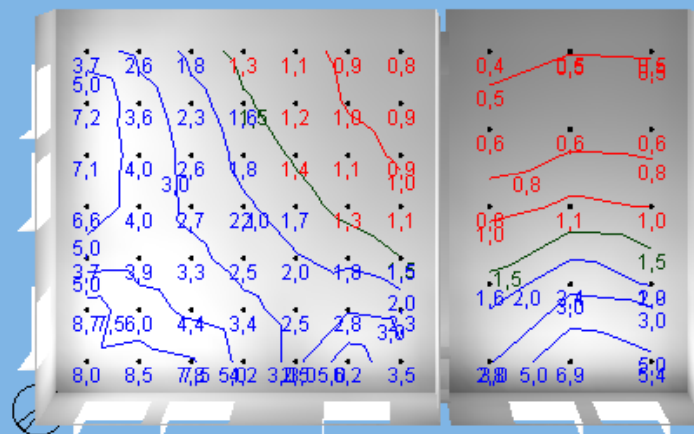
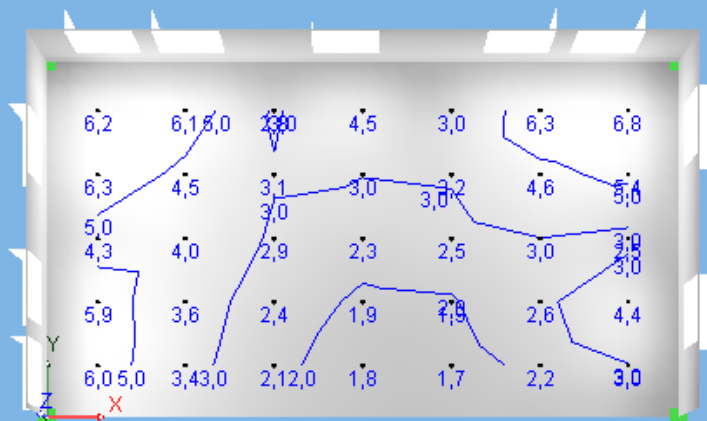

Kde je lepší denní osvětlení?

Co se stromy u školy?

MŠ + ZŠ s PC učebnou

Dozorová praxe: Přednáškový sál, pohled z vnějšku

Přednáškový sál uvnitř - ve dne

Přednáškový sál uvnitř - večer

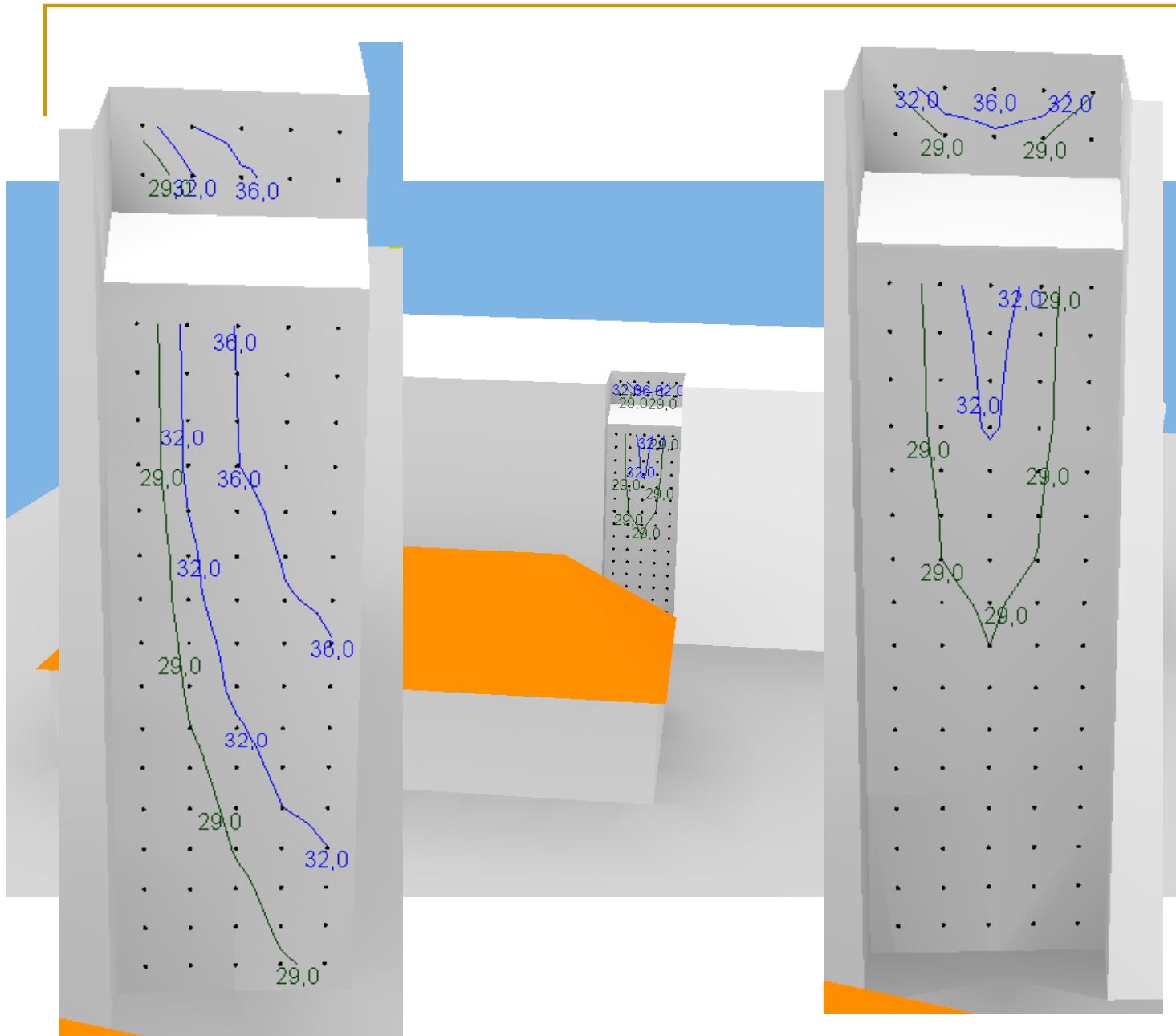
I komunikační prostory mohou mít denní světlo

Návrh k zastavění proluky

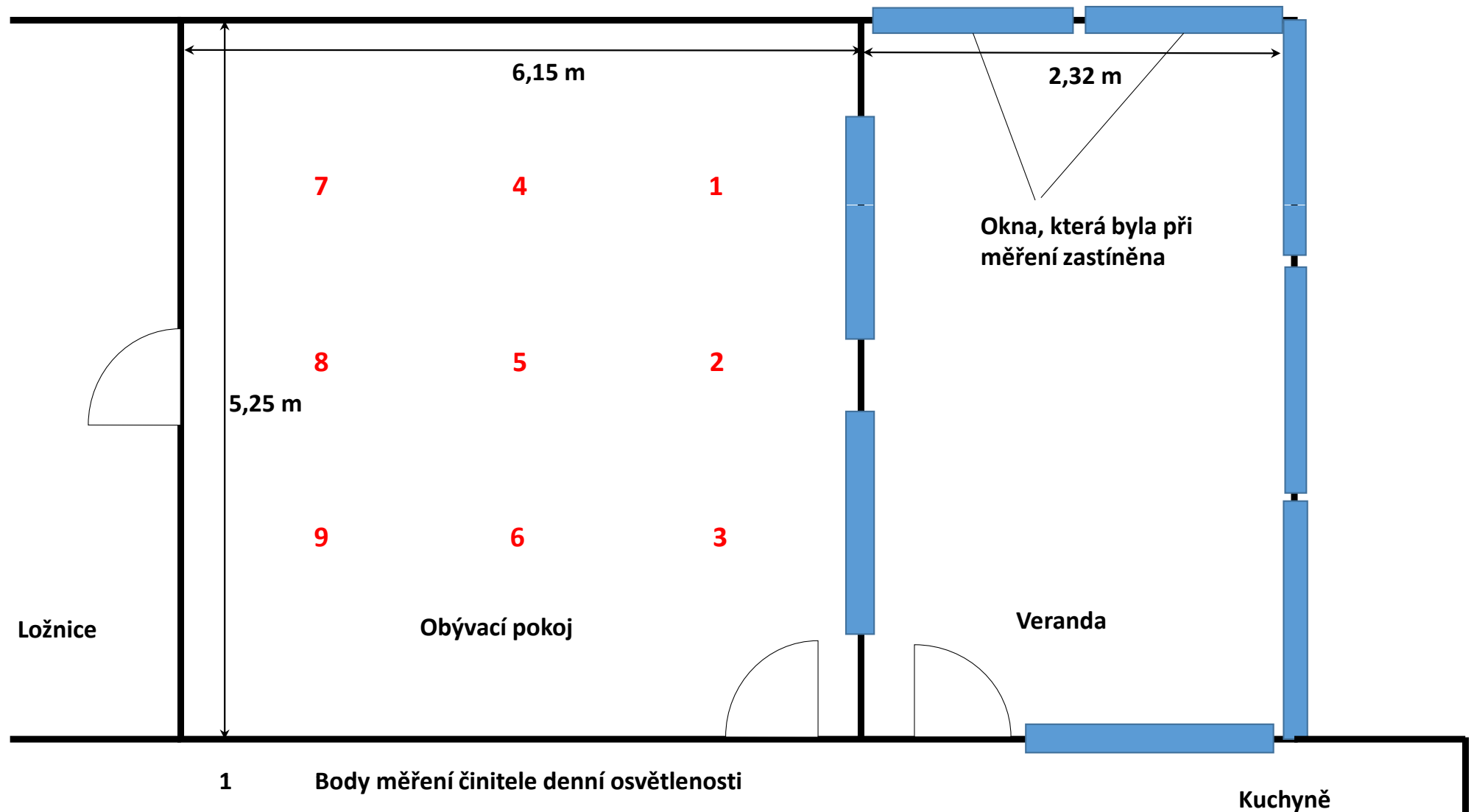
Jako kritérium případného zastínění stávajících vnitřních prostorů novými stavbami lze použít **činitel denní osvětlenosti svislé roviny zasklení okna** v závislosti na úhlu zastínění ε ($^{\circ}$).

Toto kritérium zde posuzuje jen zastínění verandy, ale nehodnotí úroveň denního osvětlení ve vnitřním prostoru ve vztahu k fyziologickým potřebám jeho uživatelů!

Pro běžné prostory s trvalým pobytem lidí $D_w = 32$ (%); což odpovídá úhlu zastínění $\varepsilon = 30^{\circ}$.

Měření č.d.o. obývacího pokoje

Výsledky měření č.d.o.

Obývací pokoj před zastíněním															
Výška srovnávací roviny:				0,85 m				Sklon srovnávací roviny:				vodorovný			
bod měření č.	E [lx]	Eh [lx]	D [%]	bod měření č.	E [lx]	Eh [lx]	D [%]	bod měření č.	E [lx]	Eh [lx]	D [%]				
1	21	6328	0,34	2	15	6359	0,24	3	17	6400	0,27				
4	7	6431	0,11	5	8	6543	0,13	6	8	5478	0,15				
7	4	5591	0,07	8	6	5775	0,11	9	6	5878	0,10				
$\bar{D}_w$ [%]			D_{min} [%]			τ [-]			[%]			r [-]			
0,17			0,07			1,00			0,17			0,43			
Nejistota měření: ± 10,0 %															
Obývací pokoj po zastínění															
Výška srovnávací roviny:				0,85 m				Sklon srovnávací roviny:				vodorovný			
bod měření č.	E [lx]	Eh [lx]	D [%]	bod měření č.	E [lx]	Eh [lx]	D [%]	bod měření č.	E [lx]	Eh [lx]	D [%]				
1	23	8131	0,29	2	13	8274	0,16	3	18	8356	0,22				
4	7	8438	0,08	5	8	8571	0,10	6	9	8755	0,11				
7	5	8899	0,06	8	6	8909	0,07	9	6	8899	0,07				
[%]			D_{min} [%]			τ [-]			[%]			r [-]			
0,13			0,06			1,00			0,13			0,45			
Nejistota měření: ± 10,0 %															

Došlo by ke zhoršení už i tak nevyhovujícího denního osvětlení o cca 27%

Temnice

*Bezokenní prostory – historicky bývaly
součástí těžkého trestu ... (!?)*

Operační sál – nezbytné i umělé osvětlení

Světlo nic neznečišťuje !

Anesteziologicko-resuscitační oddělení

Sledování

Nemocniční pokoj

Nemocniční lůžkové pokoje

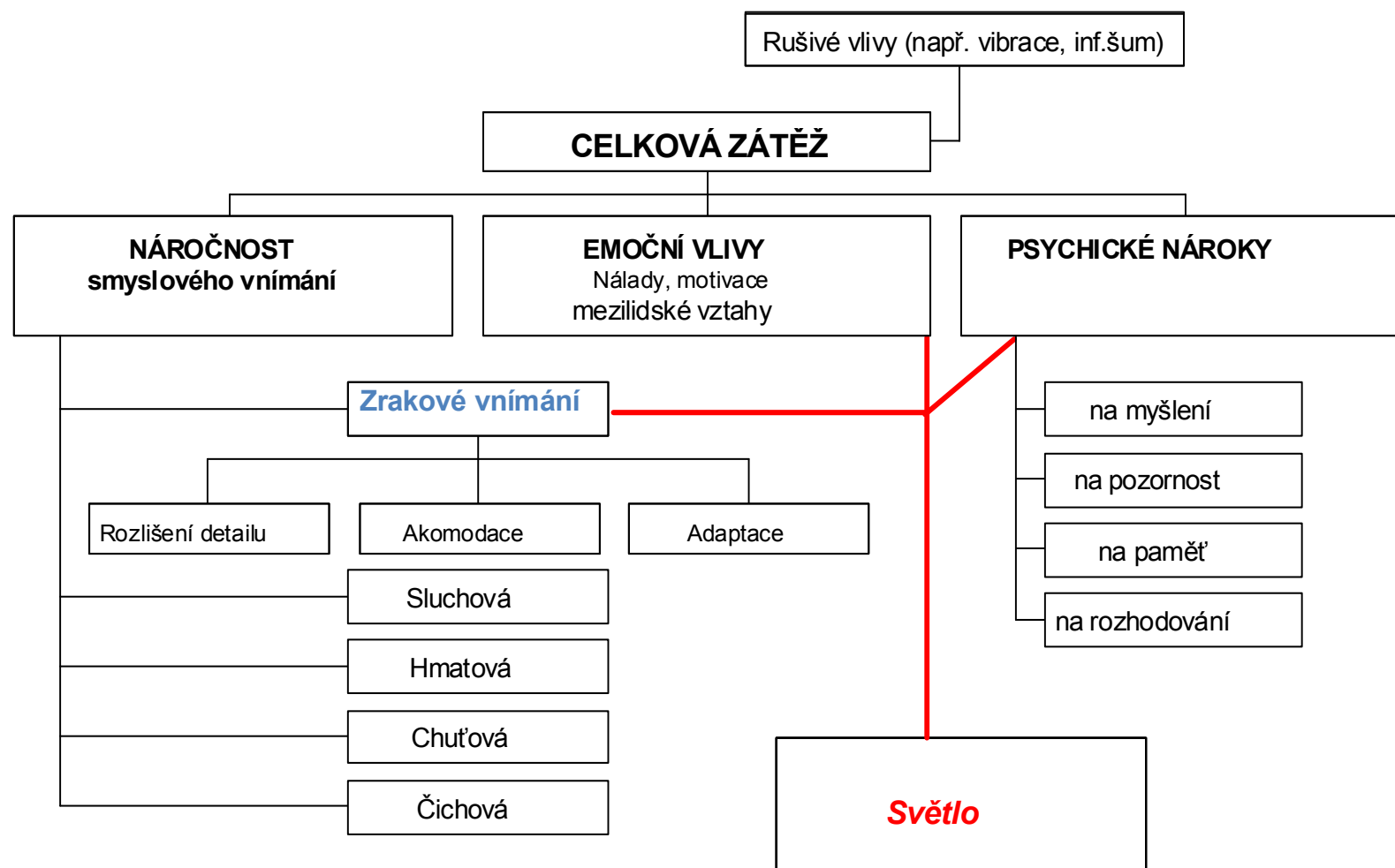

*Různá oddělení, ale všude ležící pacient –
riziko oslnění*

?!

Ad C) Vliv světla na celkovou zátěž

Hygieniky by měl nejvíce zajímat vliv světla na zrakovou zátěž ...

Kritéria pro posuzování zrakové zátěže

Kritéria pro posuzování zrakové zátěže jsou definována (*NV č. 523/2002 Sb., kterým se stanoví podmínky ochrany zdraví zaměstnanců při práci*) a jedná se o:

- a) velikost kritického detailu;
- b) náročnost na diskriminaci detailů;
- c) nároky na adaptaci zraku;
- d) nároky na akomodaci a okoohybné svaly;
- e) práce za zvláštních světelných podmínkách;
- f) používání zvětšovacích přístrojů.

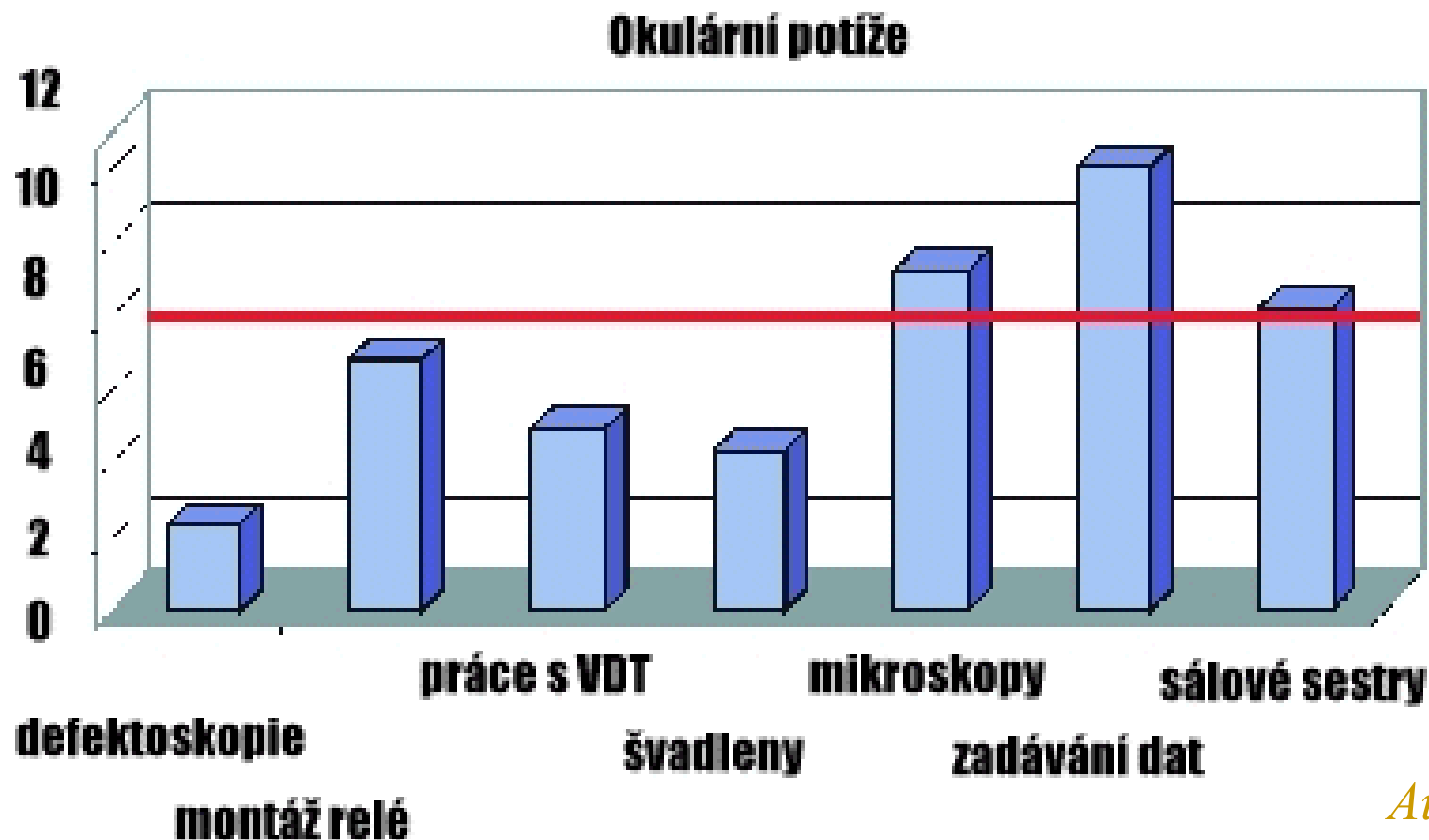
Čím náročnější zraková zátěž, tím vyšší nároky na osvětlování.

Hlavně bychom neměli zvyšovat zrakovou zátěž nevhodným osvětlením!

Projevy zvýšené zrakové zátěže

Projevem bývají **potíže se zrakem** nebo s **viděním**. Při posuzování vlivu osvětlení lze použít i **dotazník zrakových potíží**, kterým můžeme ověřit **subjektivní odezvu** konkrétních osob. Přitom jakékoliv přesné matematické vyjádření je zavádějící ...

Výstupní kontrola u prosvětlovacího zařízení

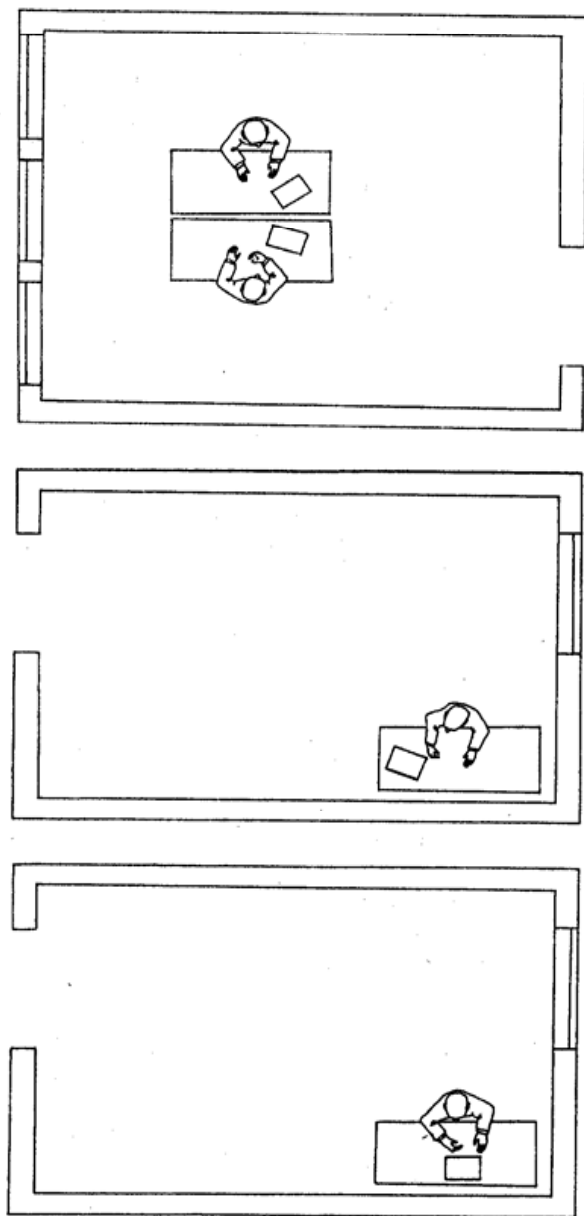
Zvýšená zraková zátěž (kategorizace III.), nutnost úpravy pracovního režimu !

Práce s VDT

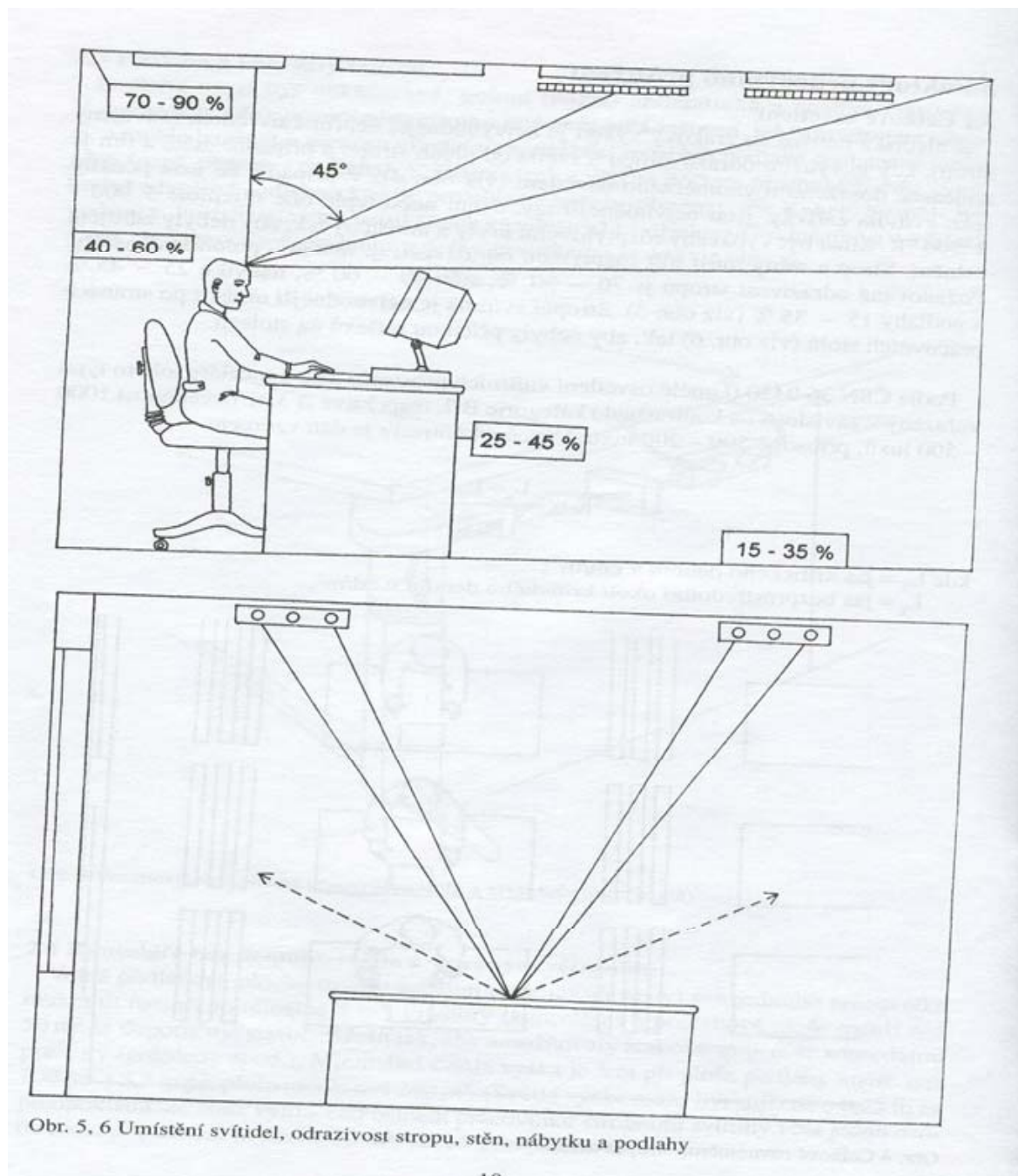

Chrání svůj obličej před usazováním prachu nebo PC před viry?

Obr. 2 Příklad situování pracovních míst, aby nevznikaly reflexy oken na obrazovce

Obr. 5, 6 Umístění svítidel, odrazivost stropu, stěn, nábytku a podlahy

Ad D) Rušivé účinky světla

Při posuzování rušení či obtěžování světlem zjišťujeme rozdíly, čím se jednotlivé „světelné scenérie“ a jejich příspěvky liší a zda odpovídají obvyklým zvyklostem (zónám) popř. jak může být dotčena přilehlá obytná zástavba.

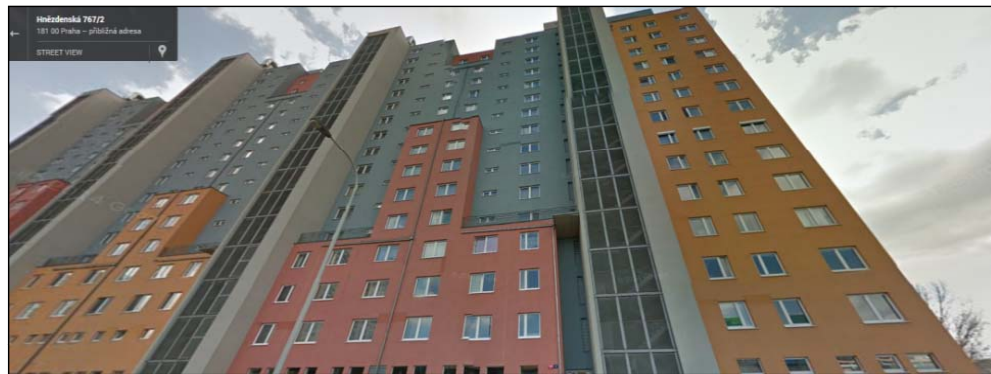
Posuzovat je vždy potřeba v souvislostech – **znát celkovou světelnou scenérii** v zorném poli dotčeného pozorovatele.

U rušivého světla se nejedná o „smog“ - světlo nic neznečišťuje!

Ale může zvyšovat zátěž i vyvolávat emoce:

Obytný blok v Praze s ohledem na orientaci světelných poutačů (*nasměrovány přímo proti obytnému bloku*), výraznou barvu světla a jejich dominantní podíl na svislé osvětlenosti fasády bloku ($\geq 80\%$), byly světelné poutače vnímány značně nepříznivě, což narušovalo „pohodu“ bydlení.

Pozn.: Bylo doporučeno omezení počtu reklam a dobu jejich svícení omezit jen na dobu provozu v OC – (od 7 do 21 hod.), což bylo kupodivu akceptováno!

Celková pohoda

- **Vizuální kontakt** – je nejvýznamnější psychologickou potřebou; představuje udržení dobrého výhledu do venkovního okolí (se zachytnými body pro zrak). Je prokázáno, že je potřeba zajistit průhled asi v $\frac{1}{3}$ šířky boční stěny.

Pozor na virtuální „šidítka“

*Přitom nesmíme zapomenout na to, že vidíme to, co vidět chceme a podílí se na tom i **naše vědomí***

Která rizika lze očekávat u osvětlování?

- poškození energií světelného záření (lasery, „modré“ světlo);
- oslnění;
- nedostatek denního osvětlení k „trvalému“ pobytu;
- nedostatečné osvětlení pro zrakovou zátěž;
- rušivé osvětlení popř. obtěžování světlem.

CO DĚLAT KDYŽ SE ROZBIJE ÚSPORNÁ ŽÁROVKA:

Opsáno z vědeckého časopisu

Prasknutí úsporné žárovky se dá přirovnat k miniaturní jaderné katastrofě uvnitř vlastního domova. Po rozbití zářivky se po celém domě rozptýlí rtuť - vysoce jedovatý těžký kov - poškozuje nervový systém, způsobí otravu těžkými kovy....

Neslává se to číslo, ale může...

1. místnost okamžitě vyvětrejte, a to po dobu nejméně 15 minut
2. co nejrychleji místnost opusťte, vypněte topení, klimatizaci
3. během úklidu a čištění objektu ponechte okna otevřená, použijte rukavice
4. všechny úlomky pečlivě smetěte a vložte do hermeticky uzavíratelné nádoby
5. do této nádoby uložte následně i použité utěrky a rukavice
6. vysavač použijte až v poslední fázi úklidu a jen tehdy, když vám povrchová úprava nedá jinou možnost
7. sáček do vysavače i prachový filtr vyhodte do kontejneru na komunální odpad
8. na závěr si důkladně umyjte ruce a boty

Přitom ani dodržení legislativních požadavků ještě neznamená, že jsme dosáhli požadovaného účelu

Každý to vidíme jinak ...

Děkuji Vám za pozornost